

- **Жалпы тәжірибелік дәрігер туралы түсінік**

- Жалпы тәжірибелік дәрігер – бұл дәлелді медицинаның шеңберінде дәлелденген, академиялық, ғылыми және клиникалық маман. “Жалпы тәжірибелік дәрігер” пәніне келесі қасиеттер тән:
- А) Осы шеңбердің ішінде науқас алғаш денсаулық сақтау жүйесімен байланысады; науқастарға қол жетімді және шексіз; медициналық жәрдем жасына, жынысына немесе басқа да көрсеткіштерге байланыссыз ауру түрінің барлығына көрсетілуі.

- Б) денсаулық сақтау жүйесінің нәтижелілігі; олардың үйлестірілуі; басқа мамандармен байланыста болуы; керек жағдайда науқастардың құқығын қорғауға дайын болуы.
- В) ол - емделуші, оның жанұясы және халыққа бағытталып жасалған.
-

- Г) Дәрігер науқасқа ерекше кеңес берумен қатар, ұзақ қарым-қатынаста болады және ол өзінің септігін тигізеді.
- Д) Науқастың сұранысы бойынша ұзақ әрі үзіліссіз көмек көрсетіледі.
- Е) Дәрігер бір мезгілде науқаста жедел және созылмалы дерттерді де емдейді.

- Ж. Бұл бөлімде бір уақытта пациенттің созылмалы және жедел ауруларын емдеу қарастырылған.
- З. ЖТД пациенттің ауруларын ерте сатысында және дефференцияланбаған дамуында анықтап, керек жағдайда жедел көмек көрсетуді қамтамасыз етеді.
- И. ЖТД аурулардың профилактика шараларын және денсаулық көрсеткіштерін жақсартатын эффективтілігі дәлелденген шаралар жүргізуді қамтамасыз етеді.
- К. ЖТД өзінің қызмет көрсететін аумағындағы тұрғындардың денсаулығына өзінің жауапкершілігіне алады.
- Л. ЖТД адамдардың өміріндегі физикалық, психологиялық, әлеуметтік, мәдени, экзистенциалды жағдайларды есепке ала отырып аурушылдықты емдеуді қарастырады

Тұрғындардың денсаулығын қорғауды қалыптастыру бағдарламасындағы ЖТД

Тұрғындарға бастапқы медико-санитарлық көмекті ЖТД принципі бойынша қайта құру технологиясы кең көлемдегі профилактика және дәрігердің пациенттің денсаулығы үшін дербес жауапкершілікке алуы күтіледі. Жалпы тәжірибелік дәрігердің қызметіндегі негізгі ерекшелік ол өзіне бекітілген аумақтағы барлық тұрғындармен жұмыс жүргізеді, яғни, дәрігерге шағымданбайтын, нақты шағымдары жоқ дені сау контингентпен жұмыс жүргізеді.

ЖТД маман адамдардың генетикалық детерминированный өмірлік потенциалын, олардың өмір сапасын ұзартуға және профилактикалық бағдарламалар құруға дайын болуы керек.

ЖТД мамандық таңдағанда маңызы, сол жанұяның және нақты мүшесінің бейімділігіне ,әсіресе агрессивті ортада болуды талап ететін мамандықты таңдауда маңызды рольге ие.

Профилактикалық бағдарламаларда басым орынды жанұядағы оң психологиялық жағдайды қалыптастыру керек.

Жанұяның экологиясы аурудың құрамын, ағымының ерекшелігін және аурудың болжамын анықтауы мүмкін.

- Бастапқы медициналық көмектің стратегиялық маңызды болуы денсаулық сақтау жүйесін реформалаудың негізгі мақсат болып табылды. Европадағы денсаулық сақтау реформасы жайындағы Люблянск Хартиясында (Солвения, 9 маусым 1996 ж) айтылғандай, бастапқы медико-санитарлық көмектің дамуы, реформа жасаудың алты фундаменталды принциптеріне жатады.
- Жалпы дәрігерлік тәжірибе бастапқы медико-санитарлық көмек аумағында қызмет етеді. БМСК анықтама 1978 ж Алма-Ата болған ДДҰ конференциясындағы Алма-Ата декларациясында берілген.

БМСК медико санитарлық қызмет көрсетудің бір түрі., ғылыми негізделген және әлеуметтік әдістерді қолдана отырып, әр жанұяға, әр адамға қол жетімді ете отырып, экономикалық шығынды азайта отырып және өз бетінше осы сұрақтарды шешу.

БМСК ұлттық денсаулық сақтау жүйесінің бөлігі бола тұрып, экономикалық, қоғамның негізгі қозғаушы күші болып табылады.

БМСК адамдардың, жауаның, қоғамның және ұттық денсаулық сақтау жүйесінің бірінші сатысы болып табылады. Тұрғындардың тұрақты мекен жайы және жұсысына барынша жақын медициналық көмек үздіксіз денсаулықты қорғау үрдісінің бірінші элементі болып табылады.

- З) Ол аурулардың бастапқы, дифференцияланбайтын кезеңінде дерттің алдын алуына бағытталады.
- И) Дәлелді медицина арқылы халықтың денсаулығын профилактика жүргізу және дерттердің алдын алу.
- К) Ол науқастардың физикалық, әлуметтік, мәдениеттілік және экзистенциалды аспектілеріне қарап, байланыстырып емедеу ісін жүргізеді.

Жалпы тәжірибелік дәрігер кәсіби біліктілігін халықтың денсаулық жағдайын жақсарту, аурудың алдын-алуымен, медициналық көмекпен қамтамасыз ету (ауруды емдеу, науқастарға күтім жасаумен) секілді жолдармен жүзеге асырады. Бұл шараларды дәрігер өзі немесе денсаулық сақтау қызметіндегі басқада қызметкерлердің көмегімен жүзеге асырады. Сонымен қатар, науқастардың да қатысуымен және басқада қызмет көрсететін аймақтан тыс ресурстар арқылы жүзеге асырылады.

Дәрігер өзінің кәсіби дамуына өзі жауапкершілік алуға және клиникалық квалификация дәрежесінің тұрақтылауына жауапты болуға тиісті. Сонымен қатар, тиімді және қауіпсіз медициналық көмекпен қамтамасыз ету үшін өзіндік маңызды және тиісінше білімі болуға тиісті.

- Жалпы тәжірибелік дәрігер мамандығы және оған жүктелген талаптар:

1. Жалпы тәжірибелік дисциплинасына келесі өзіндік ерекшеліктер тән: а/ науқас әдетте Денсаулық сақтау жүйесімен алғашқы қарым-қатынас жасайды, науқастың оған қол жеткізуі ашық және шектеусіз, медициналық көмек барлық ауру түрлеріне көрсетіледі (науқастың жасына, жынысына т.б ерекшеліктеріне байланыссыз);

Кей жағдайларда науқас /ауыр жарақатта/ бірінші кезекте қатынасты басқа звеномен жүзеге асыратындықтан әдетте термині қолданылған;

Ал, көп жағдайларда науқас кез-келген жағдайда бірінші жанұялық дәрігермен қатынасады.

Дәрігерге науқас еш тосқауылдарсыз көмек қолын соза алу керек: жастармен ересектер, ерлер және әйелдер, кез-келген денсаулық бұзылумен науқастар. Бұл жағдайда дәрігерлік тәжірибе бөлімі негізгі ролді алады. Мұнда науқастың қажетін орындайтын маңызды дәрігерлік араласулар орындалады. Бұндай қолжетім тәжірибелік дәрігер дисциплинасының көптеген ерекшеліктерін анықтайды және медициналық көмекті жеке науқасқа көрсеткендей бүкіл тұрғынға көрсете алады.

Жалпы тәжірибелік дәрігер мамандарына қойылатын талаптар:

- Жалпы тәжірибелік дәрігер- бұл осы дисциплина қағидаларына қатысты дайындықтан өткен мамандар.

Олар өздігінше жұмыс жасайды және халыққа жасына жынысына, ауруының түріне байланыссыз жоғарғы мамандандырылған медициналық көмек көрсетеді, сонымен қатар негізгі жауапкершілікті алып жүреді.

Олар науқасқа оның жанұялық ерекшеліктерін ескере отырып, тұратын қоғамдық ортасын, мәдениеттік деңгейін және барлық жағдайда науқастың өзіндік қағидаларын ескеріп медициналық көмекті жүзеге асырады. Сонымен қатар, олар қызмет көрсететін халық алдында өзіндік жеке жауапкершілігін мойындайды. Науқастың емдеу жоспарын құрар кезде мына жағдайларды ескереді: физикалық, психикалық, әлеуметтік, мәдени және экзистенциальды факторларды;

- б) ол денсаулық сақтау жүйесі ресурстарын тиімді қолдануды жүзеге асырады; оның құрылымын сақтауды; денсаулық сақтау жүйесінің бірінші звеносында жұмыс істейтін басқада мамандармен өзара байланысын; науқастың қызығушылығын қорғауда басқа мамандармен байланысын басқаруын қамтамасыз етеді;
- в) ол науқастың өзара байланысатын жанұясына, қоршаған ортасына бағытталып құрылған;

- Ол науқас пен дәрігер арасында ұзаққа созылған байланыс қалыптастыру үшін консультация жүргізуді қарастырады;
- Ол әр науқастың қажеттілігін негізге ала отырып, ұзақ және үзіліссіз медициналық көмек көрсетуді қамтамасыз етеді;
- Онда халық арасында аурушаңдық пен аурудың таралуын негізге ала отырып шешім қабылдауды қарастырады;

- Комплексті көрсетілетін медициналық көмектің түрі- ол тек қана емдеп қана қоймай, сонымен қатар реабилитациялау, ауруды алдын алу және денсаулықты жақсарту болып табылады. Ол бір ғана ауру эпизодымен шектеліп қана қоймай және сол немесе басқа да уақыт барысын үзбей кезеңімен өтуді болжайды.

Координация: Жалпы тәжірибелік дәрігер денсаулық сақтау саласындағы жеке адам және әртүрлі жанұяның денсаулығын қорғауда жауапты, жалпы тәжірибелік дәрігердің қызметі денсаулық сақтаудың барлық жүйесінің ішінде интегрирленген болу керек.

Ақпараттық негіз: Жалпы тәжірибелік дәрігер өзіне қатысты қызмет көрсететін науқастың клиникалық және тұлғалық мәләметтерін білуі тиіс.

Қолжетімділік: Кез келген уақытта науқасқа жалпы тәжірибелік дәрігердің қызметі қолжетімді болуы тиіс.

Денсаулық сақтау саласын басқару: Жалпы тәжірибелік дәрігердің стратегиялық позициясы- денсаулық сақтау саласын бөлуде басқарулық ролін атқарады.

- АМСК жүйесінің реформалаудағы негізгі шарттардың бірі денсаулық сақтаудың барлық қаржылық және мүліктік салаларын максималды сақтау, ол қызмет көрсетіп жатқан емдік-профилактикалық мекемелерді бұзбайды, мұнымен ол олардың қызметін, жұмыс әдістерін, қаржыландыру жүйесін өзгертеді.

Алғашқы медициналық қызмет 80-ші жылдары өз күшіне еніп жалпы тәжірибелік дәрігерлер, соған сәйкес мамандар көмегімен жұмыс істей бастады және өзгерістер енгізді.

- Жалпы дәрігерлік тәжірибелер принципі бойынша ұйымдастырылған жалпы тәжірибелік дәрігерлермен көрсетілетін медициналық көмектің жоғарғы эффективтілігіне және АМСК экономикалық тиімділігіне байланысты денсаулық сақтау басқармасы бұл жүйенің дамуын тездетуде.

Жалпы тәжірибелік дәрігер жоғарыда айтылғандай аймақтық терапевт пен педиатрдан ерекшелінеді.

Егер соңғылары өз науқастарын шамамен 60% арнайы мамандарға жіберсе, онда жалпы тәжірибелік дәрігер көптеген кең тараған ауруларды және көптеген науқастарды өздігімен емдеп, жағдайына сәйкес қашан арнайы маман керетігін шешеді.

Мәліметтерге сүйенсек аймақтық терапевтерде емделгеннен жалпы тәжірибелік дәрігерде емделген арнайы мамандарға жіберілген және науқастарды госпитализациялау саны екі есе аз.

- Жалпы тәжірибелік дәрігер науқас адамға арнайы маманмен көрсетілетін медициналық көмекті координациялайды, және ем аяқатлғанда науқасты қайтадан өзінің қамқорына алады.

Осыған орай жалпы тәжірибелік дәрігер науқастармен ұзақ уақыт, кейде өмір бойы жұмыс істеп келеді.

Бұл науқастармен жақын танысуына, өмір сүруіне қарай қойлатын шарттарын жақсы білуіне мүмкіндік береді.

Дәрігер сыртқы ортаның науқастың денсаулық жағдайына, өмір сүру салтына, жүріс - тұрысына әсер ететін консультациялар және оларды түзетуге рекомендациялар бере алады.

Бұл дәрігерлердің беделі және олардың халықпен тығыз байланысы әрбір науқастың өзінің денсаулығына деген жауапкершілігін тудыруы мүмкін.

- Жалпы тәжірибелік дәрігер (ЖТД) – алғашқы медико-санитарлы көмек көрсетуде арнайы көп салалы дайындықтан өткен, амбулаторлық жағдайда аралас: ересектерді және балаларды, жасына және жынысына қарамай өздігімен қабылдайтын; медико-әлеуметтік мәселерді шешуіне, салауатты өмір салтын қалыптастыруына әсер ететін, реабилитациялық және алдын алу шараларын ұйымдастыратын маман.

- ВОП мамандығына жоғарғы медицина маманы, интернатураны бітірген немесе клиникалық ординатураны бітірген дәрігер болады. Ол үшін “Жалпы практика дәрігері” мамандығын бітірген куәлігі немесе сертификаты болуы керек.
- Жалпы медицина практика мейірбикесі облыстық мейірбике маманы болып табылады. Ол дәрігерге көмекші, халыққа алғашқы көмек көрсету, диагностикалық, емдік, профилактикалық және реабилитациялық шараларға қатысады.

Жалпы практика дәрігерінің негізгі міндеттері:

- 1) Здравоохранения міндеттерін, социалдық медицина және менеджмент, медициналық статистиканы;
- 2) Жиі барлық топтарда кездесетін аурулардың симптомдары мен синдромдарын, асқынуын, реабилитациясын, дәрілік препараттардың қарсы көрсеткішін білуі тиіс.
- 3) Алғашқы медико санитарлық көмек көрсету;
- 4) Халыққа профилактика жүргізу;

- 5) Халыққа санитарлық гигиеналық шараларды оқыту;
- 6) Профилактикалық жұмыстар ұйымдастыру, халықты салауатты өмір салтын ұстану үшін консультация шараларын жүргізу, аурудың алғашқы сатыларын және жасырын формаларын анықтау;
- 7) Науқастарды профильді маман иелеріне консультацияға жіберу;
- 8) Жүргізу шаралары:
 - Алғашқы медико санитарлық көмек көрсету, диагностикалық, лабораториялық инструментальды зерттеу шаралары;
 - Науқастарды амбулаторияда, күндізгі стационарда және үй жағдайында көмек көрсету;
 - Нәресте және жүкті әйел потранажы;
 - Эпидемияға қарсы шаралар және иммунопрофилактика;
- 10) науқастың жағдайы дұрысталғандығы;

Тапсырма:

1. Еуропада алғашқы медициналық көмек көрсету шаралары.
2. Еуропада отбасы дәрігерінің атқаратын міндеттері.
3. Қазақстан Республикасында отбасы дәрігерінің здравоохранения жүйесіндегі ролі.
4. ВОП жалпы міндеттері.
5. Құқықтық база.
6. Басқа елдердегі ВОП дамуы және міндеттері.